T. No 168

शिल्पकर्मविधिः - Śilpakarmavidhiḥ

Copied from a ms belonging to Madurai.

TR No 168

॥ शिल्पिकर्मविधिः ॥ अनुक्रमणिका ॥

॥ हरिः ओम् ॥

॥ शुभमस्तु ॥

॥ शिल्पिकर्मविधि ॥

1a. शिल्पिकर्म विधिं वक्ष्ये सर्वसम्पत्समृद्धिनम् ।
सर्वलोकप्रियकरं सर्वकामार्थसाधनः ।
प्रथमं आत्मशुद्धिं स्यात् द्वितीयं स्थानशुद्धिनम् ।
तृतीयं द्रव्यशुद्धिं स्यात् चतुर्थं कर्ममारभेत् ।
आत्मशुद्धिं क्रमात् निर्वितिकलायनमः ।
प्रतिष्ठाकलायनमः । शान्तिकलायनमः ।
श्वेतहं पृथिव्यादि भूतबीजमयं ब्रह्माश्यां मृद्धिन्नांगुरं
1b. रागद्वेषधर्माधर्म मोहमूलं विधिवशाय संकल्पफलं
वृध्यवृध्यादि द्विशिति परिपालितं रूपविभगश्योग्यं
भोक्तृद्वारा संविधायः । लमयशारवावटतारूपासन्नित्यं
पुनः । प्राणायाम्य करन्यासं विधायः । अङ्गन्यासमात्र-
न्यासं विधाया अन्तरिकृत्वा ललाटे तिलकं कृत्वा ...

शिवहस्तमितिध्यात्वा शिवोऽहमितिदीर्भवेत् ।

स्थानशुद्धिं क्रमात् । गोमयेन गोलमात्रं चतुरस्रं

[न्त्या]

स्थण्डिलं वलिप्य अस्त्रेणाभिमन्त्र्या विनायकपूजां

२a कुर्यात् । अथारुचिरसंकल्प्य उत्तराभिमुखोभूत्वा

ओं गणपतये नमः । ओं गुरुभ्यो नमः । प्राणायामं कृत्वा

प्रत्येकं दशमात्रकम् । आसनमन्त्रं स्यात् । पृथिव्यामेरु

विश्वत्रऋषिः सुतलं छन्दः कूर्मो देवता । आधारशक्ति

कमलासनायनः । शरीरस्या आत्मऋषिः कुक्कन्नपूछन्दः

परमात्मा देवता । आशयिन्नमः । तालत्रयं दिग्बन्धनं

कवचाय नमः । प्रकारवेष्टनं शिवोहमिति भावयेत् ।

२b. भस्माधारणं कुर्यात् सामान्यार्घ्यस्थापनं क्रमात् ।

सामान्यार्घ्यपात्रं अस्त्रेण प्रक्षाल्य त्रिपदमूर्ध्वे निधायां

कूर्चमन्तर्धायां जलेनापूर्या गन्धपुष्पाक्षतैरभ्यर्च्य

ते (धेनु) नु मुद्रावकारण्या प्रणवेन सप्तध्याभिमन्त्र्य तत्

जलेनमिशिरसि प्रोक्ष्या स्वस्थानादि सर्वद्रव्याणि संप्रोक्ष्या.

अङ्गन्यासं करन्यासं वर्णन्यासं कलामपि ।

अष्टत्रिंशत्कलान्यासं अथवा न्यासं क्रमान्यसेत् ।

3a. प्राणप्रतिष्ठान्यासन्तु सप्तन्यासं यथाक्रमम् ।

सामान्यार्घ्यन्तु संकल्प्य अस्त्रेणा प्रोक्षणं कुरु ।

विघ्नेश्वरार्चनं वामे कूर्चमध्ये विशेषतः ।

हरिः ओं करिष्यमाणस्य कर्मणां अविघ्नेनपरिसमाप्त्यर्थं

अथो विघ्नेश्वरपूजां करिष्ये ।

॥ विघ्नेश्वरपूजार्चने ॥

कुङ्कुमवर्णकरद्वनजयुक्तं नागमुखञ्चकरण्डमकूटं

3b. अङ्कुशलड्डुकदन्तसुपाशं वह्निदृशं गणनाथस्वरूपम् ।

ओं गणानान्त्वा गणपतिं अवामहे कविं कवीनां उपमश्रवस्तमम् ।

ज्येष्ठराजं ब्रह्मणां ब्रह्मणस्पतिं आनश्शृहैन्नूतिभिः सीतिसादनम्

विघ्नेश्वरं ध्यायामि । பின்பு விக்னேசனை ஆவாஹனம் செய்யவும்.

ओं सुमुखायनमः । ओं एकदन्तायनमः । ओं कपिलायनमः ।

ओं गजकर्णिकायनमः । ओं लम्बोदरायनमः । ओं विकटायनमः ।

ओं विघ्नराजायनमः । ओं धूमकेतवे नमः । ओं गणाध्यक्षाय नमः ।

4a ओं बालचन्द्रायनमः । ओं सूर्पकर्णायनमः । ओं हेरम्बायनमः ।

ओं स्कन्धपूर्वायनमः । என்று செய்யவும். பின் 4 ஸங்கல்பம்

செய்யவும். ओं शिवशिवशम्भो राज्ञा आत्मब्रह्मणे द्वितीयपरार्धे

श्वेतवराहकल्पे वैवस्वतमन्वन्तरे अष्टविंशतितमे कलियुगे

प्रथमपादे जम्बूद्वीपे भारतवर्षे भरतःखण्डे ^ मेरोर्दक्षिणेपार्श्वे

4b. → ^ [शकाब्दे] अस्मिन्वर्तमाने विवहारिके प्रभवादि षष्टि संवत्सराणां

मध्ये उत्तरायणे वसन्तऋतौ फल्गुनमासे शुक्लपक्षे द्वातां

भृगुवासरयुक्तायां रोहिणी नक्षत्रयुक्तायां अस्यां शुभतिथौ

पाकयाद्ये लक्ष्मणतटे आलसाक्षेत्रे कदम्बवने मीनाक्षिसुन्दरेश्वर

स्वामिसान्निध्यौ स्वगृहे विवाहजपकाले स्वस्तिन् पुण्याहवाचनं

करिष्ये । என்று ஸங்கல்பிக்கு பின் 4 ओं ब्रह्मणे नमः ।

5a. ओं विष्णवेनमः । ओं विश्वमूर्तयेनमः । ओं शङ्करायनमः ।

ओं विश्वकर्मणेनमः । ओं ब्रह्माविष्णुशङ्कर सर्वदेवाक्षे लक्ष्मी

वागोचितौ सिंहज्येष्ठानं पद्मा किन्नरः । किं पुरुषाभूतसम

प्रज्ञायां देवान् प्रस्थितान् च कन्यातीर्थस्य वक्त्रादेह ललाट·

पाशमित्रो आदित्यो इन्द्रो पर्जन्यो जयन्तो महेन्द्रादित्यौ

कलश्यां सूर्यासावित्रीविश्वान् मित्रान् जयन्ताश्च रुद्रानुरुद्र

5b जयन्ताश्च सर्वान् सर्वदेवानां सकलानां सकलप्रियां श्री.

सौभाग्यन्तारिस्सयेत् । शान्तिरस्तु पुष्टिरस्तु , ओं तुष्टिरस्तु

ओं अविघ्नमस्तु । ओं आरोग्यमस्तु , ओं शिवमस्तु ,यत्पापन्तत्

[य]
प्रतिभमस्तु । यन्ने यन्नो यातस्तु ओं सौम्यमस्तु । ओं

कर्मपुण्याहं भवन्तो कुवन्तु ॥

॥ "ओं अर्चितेति" ॥

पुण्याहकर्मणे ओं भवन्तु निन्नात पुण्याहं वाचयिष्ये ।

ओं अर्चित प्रार्चित प्रियमेध्यासो अर्चतान्ध्नतुर्द्र त्रका

6a. हुतपुरन्नादुष हृद्यार्चितार्चित प्रार्चिता गन्धद्वारां दुराधर्षां

नित्यपुष्टांकरीषिणीम् । यीश्वरीं सर्वभूतानां तानिहोपह्वये

श्रियम् ॥

"आयनेनेति"

आयनेने परायणे । दूर्वारोहन्तु पुष्पिणीः हृताश्च

विश्वकर्मणि समुद्रस्यगृहा इमे । गन्धाः पान्तु,

अक्षताः पान्तु, पुष्पाणि पान्तु , सुमङ्गल्यञ्चास्तु

स्वभायमस्तु पूजा पातिकृतां शान्तिरस्तु ।

"अक्षणा"॥

धियं कृत्वा, ओं अक्षणा स्वस्वस्ति दक्षणायान्तु वह,।

6 b. ओं अस्यस्तु दिके देवा मनुनिद्मानि बृहस्पतये रुक्मामादाना-

म्ना शीर्ष योमिस्वाहा। அக்கிக்கு धूपदीप மேற்கொக்கு

பின்பு குருக்ஷேமங்களம். ओं इन्द्रायस्वाहा। ओं इन्द्र-

स्पर्शनायस्वाहा, ओं अग्नयेस्वाहा, ओं अग्निस्पर्शनायस्वाहा,

ओं यमायस्वाहा। ओं यमस्पर्शनायस्वाहा। ओं नैरृतेस्वाहा।

ओं नैरृतस्पर्शनायस्वाहा। ओं वरुणायस्वाहा। ओं वरुण-

स्पर्शनायस्वाहा। ओं वायवे स्वाहा। ओं वायुस्पर्शनायस्वाहा।

7a. ओं सोमायस्वाहा। ओं सोमस्पर्शनायस्वाहा। ओं ईशानाय-

स्वाहा। ओं ईशानस्पर्शनायस्वाहा॥

"दर्भलक्षणम्"

अथ वक्ष्ये प्रवक्ष्यामि दर्भलक्षणसंख्यय:।

कुशाङ्कुशास्तथादूर्वा मौञ्जिब्राह्मियवेणुचा।

विश्वामित्रमिदो संख्या सप्तदर्भप्रकीर्तित:।

.... दर्भेस्त्रीपुल्लिङ्ग नपुंसकम्।

मूलस्थूलं भवेन्नारि अग्रस्थूले नपुंसकम्।

मूलाग्रेण समं कुर्यात् पुंलिङ्गे दर्भलक्षणम् ।

7b. पञ्चाधिकदशो दर्भ अग्रयुक्तेन ग्रह्यते ।

ग्रन्थितस्य द्वयङ्गुल्यं अग्रेणचतुरङ्गुलम् ।

"कूर्चलक्षणम्" ॥

विंशाधिकशतं कूर्चं विस्तारेण बन्धनात् ।

षट्त्रिंशद्वेदिका कूर्चं षट्त्रिद्व्यङ्गुलं भवेत् ।

सप्तविंशति कूर्चन्तु द्वादशाङ्गुलमुन्नतम् ।

शेषं कूर्चप्रमाणेन ब्रह्म सोम द्रपात्रवै : ।

शेषं कूर्चेणकृत्वा तु प्रोक्षणात्कुम्भमेवचा ।

वेदिकापात्रकुम्भस्य पीठन्कूर्चंकल्पयेत् ।

नान्यातु पञ्चदर्भेणा पूर्वमानन्तु बन्धनात् ।

8a. द्वादशाङ्गुलमात्रेण शताधिकसहस्रकृत् ।

कूर्चकृजयपीठे पद्मोत्सेधाविधिक्रमम् ।

ततः कर्मविशेषेणा ततः कुशायचा ।

अग्नयुक्ते त्रिदर्भेण चतुरङ्गुलाग्रकम् ।

द्वयङ्गुलन्तु ग्रहीत्वा बन्धे शाकाङ्गुलं भवेत् ।

॥ पवित्रलक्षणम् ॥

विश्वामित्रेण दर्भेणा तत्पवित्रं प्रविधीयते ।
ग्रन्थिर्भवन्तु पवित्रन्तु विधीयते ।
कारयेद्बुद्धिमान् येन ब्रह्म कूर्चं विधीयते ।
विश्वामित्रेण दर्भास्या कूर्चयित्वा विशेषतः ।
शेष दर्भेणकृत्वैव संकल्पेन जपेत्तथा ।
अष्टाधिकको दर्भात् अग्रयुक्तेन ग्रहणञ्च ।
8 b. त्रिविध्या रज्जुकर्तव्ये द्वादशाङ्गुलेव दवित् ।
द्वयङ्गुलं रज्जुवलयं अग्रन्तु चतुरङ्गुलम् ।
ग्रन्थि पाकाङ्गुलं प्रोक्तं पवित्रस्तु लक्षणम् ।
कूर्चानां षोडशाङ्गुल्यं परिधीनां हस्तमात्रकम् ।
अथातस्यं प्रवक्ष्यामि पवित्रस्य तु लक्षणम् ।
अग्रे क्रूरं स्वरं प्रोक्तं ग्रन्थि विष्णुस्तथैव च ।
वलयं ब्रह्मदेवत्वं पवित्राणादि देवता ।
पवित्रलक्षणमेवोक्तं समिधानां विधिं शृणु ॥

9a ॥ समिते लक्षणम् ॥

समिता तालमात्रेणा द्वादशाङ्गुलमथापिवा ।

फलाशौदुम्बराश्वत्थ वटवृक्षाश्च खादिरम् ।
पलासं शैल शकुक्षार्कं अश्वत्थौदुम्बरस्तथा ।
प्लक्षाश्चखदिरबिल्वं सामिध्येश्च प्रमाद्यते ।

॥ "स्रुक्स्रुवलक्षणम्" ॥

अथातस्थं प्रवक्ष्यामि स्रुक्स्रुवस्यतु लक्षणम् ।
कल्पयेत् स्रुक्स्रुवायाग्रे वक्ष्यमाणेन वर्त्मना ।
श्रीपर्णि शिंशिपाक्षीरशारिवेष्पककमं गुरुः ।
१८. लोहजौनाविकुर्नीति सद्धायजियवृक्षको ।
गृहीत्वाविभजेत्सप्त भागमाष त्रिंशतां पुरः ।
त्रिंशत्यं शौर्भवेद्दण्डं वेदिस्थोरष्टभिर्भयेत् ।
भाकांशेन मितं कुण्डं सप्तभागमितं मुखम् ।
वेदित्रिंशेनविस्तारं काथस्य परिकीर्तितः ।
अग्रं खण्डं समानं स्यात् मुखे मार्गप्रकल्पयेत् ।
कनिष्ठाङ्गुलमानेन स्वेर्वषां निर्गमाय च ।
प्रच्छन्नाश्चाविनीरन्ध्रं स्रजादि घेनु दारुणा ।
वेदिमध्ये विधातस्या भागैनैकेनकं स्रुका ।

No 10a

"स्रुक् विधि"॥

स्रुक् विधितत् बहिस्थस्य पाकांशेनाभितोवरम् ।

तस्यावाप्त त्रिभिर्भागै कुब्जमर्धांशतो बहि ।

अम्शेनैकेन परितो दलानि परिकल्पयेत् ।

मेखला मुखयोन्यास्यात् परितो र्धांशमानतः ।

दण्डामूलाग्रयोकुम्भौ गणेवदाङ्गुलेक्रमात् ।

ग्रन्थिर्युगसमांशै स्यात् दण्डस्यनाहरेनितम् ।

बह्निरम्शेः पृष्ठभागे वेद्याकृममाकृति र्भवेत् ।

(हं) [रेवे]

Note. अंसस्यावा हस्तिनोवा पात्रणोवा मुखं लिपेत् ।

मुखस्य पृष्ठभागस्या सम्प्रोक्त स्रुवलक्षणम् ।

स्रुक् चतुर्विंशति अभिर्भागैकराजयेत् ।

द्वाविंशत्यादण्डमानं द्वंशेनेतस्य कीर्तितम् ।

चतुर्भागांशेनानाहं काष्टाज्यग्राहि नत चिरा ।

न.

अंशाद्वयेन निखनेत् पेङ्क मृगवदाकृतिः ।

गजं कुम्भसमं कुर्यात् पृष्ठभागं स्रुवस्य च ।

दण्ड मूलाग्रयो ग्रन्थि र्भवेत्किंकिणि भूषितम् ।

सर्वस्यविधिनाख्यातं कीर्त्यते मण्डलन्तथा ।

10 a. ॥ ब्रह्मसूत्रलक्षणम् ॥

स्रुक्स्रुवलक्षणमेवन्तु ब्रह्मसूत्रं विधीयते ।

अङ्गुष्ठमध्यपर्वन्तु त्रिगुणीकृतसूत्रकम् ।

कनिष्ठाङ्गुष्ठमध्येतु षण्णवत्यकृतन्तुवा ।

ब्रह्मसूत्रमिति प्रोक्तं ऋषिभिस्तत्त्वदर्शिभिः ।

समावर्तनकर्माच्च कुर्याद्दशाचाशिल्पिका ।

अतलं वितलं चैव नितलं सर्वमाकुलम् ।

सुतलं प्रतलञ्चैव सातलं जङ्घयान्वितम् ।

महातलं जानुदेशे च धरातलं ऊरुमूलकम् ।

10 b. भूलोकं भुविशून्यदेशेतु भुवर्लोकं मेढ्रपीठकम् ।

स्वर्गलोकन्तु कुक्षिस्थ[नां]तु महालोकहृदिस्थलम् ।

जनलोकं हृदैयान्तञ्च तपलोकं भृगेस्थूलिस्थितम् ।

सत्यलोकञ्च मूर्ध्निस्यात् भुवनाङ्गानि संविन ।

विवष्टिन्यं विराड्रूपमिति ज्ञेयं विश्वकर्ममहात्मनः ।

सम्प्राप्ता सन्ध्यानकारूढान् शक्तिमान् क्रियाशिल्पिनः ।

120. "पञ्चभूतरूपलक्षणं शिवोत्पत्ति" ॥

रूपचक्रमितिख्यातं कलाभिस्सहितं विदुः ।
अथ नाशकलं प्रोक्तं सर्वकामार्थसिद्धिदम् ।
आकाशं कुब्जरूपं स्यात् वायुवङ्कोणमुच्यते ।
आग्निकोणाग्निकोणं स्यात् अप्स्वरूपार्धचन्द्रकम् ।
पृथिवी चतुरश्रं स्यात् पञ्चभूतक्रमं विदुः ।
अथादूर्ध्वं प्रवक्ष्यामि शिवलिङ्गप्रतिष्ठिता ।
आदिमध्यान्तनिर्मुक्ता निष्कलं शिवमुच्यते ।
निष्कलं सर्वतो वक्त्रं सर्वत्रैव प्रकाशयेत ।
No 121. दीपवज्ज्योतिरेतेषां अत्युष्णमतिशीतलम् ।
सूर्यकोटि प्रतीकाशं चन्द्रकोटिसमप्रभम् ।
तेदेवञ्चातिशीतोष्णं जीवं दत्वा तु सम्भवम् ।
सर्वसप्तसमायुक्तं सर्वगन्धर्वस्वरूपकम् ।
सर्वज्योतिस्वरूपत्वात् सर्वस्वर्गसुखान्वितम् ।
आद्याङ्गं स्थूलसूक्ष्माङ्गं हस्तमालिकवत् शुभम् ।
सोमयुज्वलतं कुभूमिषु सोमसूर्यगतह तारका ।

नित्य अन्तरप्ति बहिरस्तत्रश्च यत्र सकलात्म सर्वात्मनैः ।

No 13a. " शिवोत्पत्ति " ॥

निष्कले निर्मलात्मासौ गुणार्द्ध महेश्वरः ।

अक्तामक्त्यन्तु भोगार्थौ आकारं प्रतिपद्यते ।

निष्कल सर्वभूतानि कारणार्थं समुद्भवम् ।

सूक्ष्मात् शक्तिः समुद्भूता सदाज्योतिस्वरूपिणी ।

शक्तिनाद समुद्भूता नादा बिन्दु समुद्भवम् ।

भवा बिन्दु समुद्भूता सदाशिवन्तु महेश्वरः ।

महेश्वरो भवो रुद्रो रुद्राद्विष्णुसमुद्भवम् ।

विष्णोर्ब्रह्म समुद्भूतो ब्रह्मणः सर्वदेवता ।

13b. सर्वलोकाश्च भूतानि भूतात्तत्त्वं समुद्भवम् ।

नोक्त सदाशिवो दुर्दर्शो सुमनादिगोचरः ।

चित्स्वरूपं परानित्यं शुद्धस्फटिकसन्निभम् ।

शक्तिनादश्च बिन्दुश्च सदाशिवस्य यथाक्रमम् ।

तस्य भूतस्थिरस्तस्मात् महाभूतसमुद्भवम् ।

सदाशिवाद्व्यक्त सम्भूता व्योमे वायुसमुद्भवम् ।

वायुरग्निसमुद्भूतोऽग्नेस्तोय समुद्भवम् ।

ततोयं पृथिवी जातं पृथिव्या सर्वयोनयः ।

No14a. अकलं मिश्र सकलं लिङ्गं त्रिविधमुच्यते ।

सकलं निष्कलं प्रोक्तं मिश्र लिङ्ग सदाशिवम् ।

सकलं बेरमित्युक्तं सर्वावयवसंयुतम् ।

रूपारूप द्रष्टव्यं तस्मान्मूलं प्रवक्ष्यते ।

अरूपं लिङ्गमित्युक्तं रूपारूपन्तु मिश्रकम् ।

रूपञ्चक्रमिति ख्यातं कलाभिस्सहितं विदुः ।

अथवा सकलं प्रोक्तं सर्वकाम्यार्थसिद्धितम् ।

आकाशं वृत्तरूपं स्यात् वायुष्षट्कोणमुच्यते ।

[स्व]

No14b. अग्निकोणत्रिकोणं स्यात् अप् रूपार्ध चन्द्रकम् ।

पृथिवी चतुरस्रं स्यात् पञ्चभूतक्रमं विदुः ।

मूलाधारे त्रिकोणं स्यात् अग्निमण्डलमिष्यते ।

॥ मण्डलम् ॥

तद्बिन्दुत्रस्तसन्तस्यात् नादान्नाद समुद्भवम् ।

हेमसूत्रस्य संकाश पद्मसूत्रदलाकृतिः ।

हृदये मण्डलसूर्यं तस्मात्प्रोक्तं तदूर्ध्वकम् ।
अन्यस्य मध्यमं कर्ता सोममण्डलमुच्यते ।
तस्मात्प्रोक्तं तदूर्ध्वे च द्वादशाङ्गुलमुच्यते ।
No 15a. शिवाग्रे द्वादशाङ्गुल्यं सूक्ष्मस्फटिकसन्निभम् ।
नादान्ते च स्थितं भूत्वा सर्वतोऽयं परात्परम् ।
मूलाधारे त्रिवलयं वलयं कलशान्वितम् ।
त्वाश्रयाभूत्तस्मान्नादानादभूतं प्रतिरविवलयं
प्रोक्तमुच्यते गलोर्ध्वे केतं प्रोक्तं तु वक्त्रे तदुपरि
शशिवे द्वादशाङ्गुलयमूर्ध्वे नादान्तेयन्त सूक्ष्मं शिव-
भूतलं सर्वरक्तं हस्तिश्च दन्तनाशिरो मांसमयो भवेत् ॥
रक्तशोणितमयश्चैवा जलानां वृद्धिमेव च ।
No 15b. कूर्चन्तु जिह्वं संयुक्तं वस्त्रं चर्ममयं भवेत् ।
सप्तधातुमयश्चैव चारं कलशवर्णिनी ।
कुम्भस्य तु मुखे विष्णु मध्ये बृहस्पतिर्भवेत् ।
मूलमाधारमूर्तिश्च कुक्षि गङ्गादितीर्थकम् ।
॥ "कुम्भलक्षणं कुम्भ अधिदेवते" ॥

पार्श्वयो [तो] सिंहवाहनञ्च इत्येते कुम्भदेवता ।
वस्त्रहीने महाव्याधि सूत्रहीने तु मारणम् ।
स्वर्णहीने तु वैकुल्यं पूर्वगन्धस्य लक्षणम् ।
नालिकेरविहीने तु ग्रामसूत्रं तथैव च ।
रत्नादिकविहीने तु नित्यं प्रजा विनश्यति ।
No 15a. आम्रपत्रविहीने तु श्रीकरञ्च विनश्यति ।
तिलजा तिलजहीने तु राजराष्ट्रं विनश्यति ।
कुम्भ हीन प्राणायामं" द्रव्यहीने तु कर्तानां कृताहीनन्तु शिल्पिनः ।
आचार्यमन्त्रहीनन्तु त्रिविध्यं नास्ति संशयः ।
प्राणायामत्रयं प्रोक्तं करन्यासमतत्परम् ।
अङ्गन्यासमिति प्रोक्तं हन्तहान्यु समुच्यते ।
मूलाधारन्तु तन्मध्ये मध्ये वासान्तमुच्यते ।
षट्दलं वा स्वाधिष्ठानं ब्रह्ममध्ये समर्चयेत् ।
बकारादि लकारान्तं ··· कारन्यसेत्तथा ।
No 16a. मणिपूरक दशदलं वा विष्णुनामधिदेवता ।
डकारादि फकारान्तं षोडशाक्षरकन्यसेत् ।

"
॥ आधारचक्रम् ॥
"

हृद द्वादशादले मध्ये रौद्र अधिदेवता ।

ककारादिठकारान्तं द्वादशं मन्त्रमुच्यते ।

द्वयाष्ट दलसंयुक्तं जिह्वामूल महेश्वरम् ।

अकाराद्याकारान्तं षोडशाक्षरकन्यसेत् ।

द्विदलमध्ये पराशक्त्यादि देवता ।

लकारं न्यसेदूर्ध्वे द्वादशाङ्गुलमिश्रकम् ।

शब्दनिष्कलस्वरूपन्तु परमानन्द रूपिणम् ।

No17a. एवं मन्त्रमहान्यासं मूलाधारक्रमशान्यसेत् ।

मूलाधारे श्रोरदग्नि मण्डलादित्यमण्डलम् ।

मण्डल
त्रयम्" ॥ चन्द्रमण्डलमध्येतु मण्डलत्रयमुच्यते ।

ब्रह्मदण्ड द्विपार्श्वे तु इडा पिङ्गलमुच्यते ।

पञ्चग्रन्थि समायुक्ति इत्यादिन्यासमुच्यते ।

No17b. " "
॥ रेचक पूरक कुम्भम, प्राणायामत्रयम् ॥

प्राणायामत्रयं कृत्वा कारयेत्तु विचक्षणः ।

रेचकं पूरकञ्चैव कुम्भकं च त्रिधामता ।

उदाननासिपीठानां रेचकन्तत्रकारयेत् ।

अवकृष्टन्तथायुक्तं पूरकन्तत्रकारयेत् ।

उत्कृष्टमवकृष्टञ्च वर्जयेत् कुम्भकन्तथा ।

प्राणायामं दशं कृत्वा प्रत्येकन्दशमात्रकम् ।

अङ्गुष्ठाभ्यितर्जनीभ्यां अनामिकाभ्यान्तथैव च ।

प्राणायामजपं कृत्वा कुर्यात् मध्यमं दशनीलि च ।

अनामिकातर्जनी द्वे अङ्गुष्टे च तृतीयकम् ।

No 18 a). नासापुरन्तथाबध्वा प्राणायामस्यलक्षणम् ।

मणिबन्धं शङ्खकञ्चैव अङ्गुष्टे च गोविन्दकम् ।

॥ हस्तदेवतैन्यासम् ॥

तर्जन्या महीधरञ्चैवा श्रीधरं मध्यमाङ्गुलि ।

त्रिविक्रमं अनामिकानान्तु कनिष्टां विष्णुरुच्यते ।

तलमध्ये माधवायेति करन्यासमिति स्मृतम् ।

शिरोललाट हृन्नाभि गुल्फ जानुस्थलानि च ।

ध्यात्वा हृदैय शिरसि वा कवचनान्तत्रहस्मृति स्मृतम् ।

शरीरं षोडशं ध्यात्वा शिनाय केशवन्न्यसेत् ।

मूर्ध्नि नारायणन्यस्य माधवन्तु ललाटके ।
18 b. गोविन्दन्तु द्रु: वेन्यस्य चक्षुर्मध्ये च विष्णवे ।
श्रावणे मधुसूदन्ये दामोदरञ्चमक्षि च ।
वराह चूचुकन्तथा ।
ऊर्ध्वे रोष्ट त्रिषीकेशस्य पद्मनाभाधिरोष्टके ।
जिह्वायां वासुदेवस्य त्वगदां गरुडध्वज[म्]ः।
वैकुण्ठ कर्णमध्ये तु अनन्तन्नासिकोपरि ।
दक्षिणे तु भुजो विप्रन्यसेत पुरुषोत्तमः ।
वामे भुजो महायोग रावनाया प्रतिन्यसेत ।
पीताम्बरसर्वतन्ने हरिनाभ्यान्तु विन्यसेत ।
दक्षिणे तु केरे विप्र स्तन संकर्षण चक्रधारं -
जङ्घयोरच्युतन्यसेत ।
No 19 a. गुल्फयोर्नारसिंहञ्च पादादि नियथान्यसेत ।

॥ पुरुषसूक्तम् ॥

सहस्रशीर्षा पुरुषः । सहस्राक्षः सहस्रपात् ।
सभूमिं विश्वतोवृत्वा । अत्यतिष्ठद्दशाङ्गुलम् ।

पुरुष एवेदं सर्वम् । यद्भूतं यच्च भव्यम् ।

उतामृतत्वस्येशानः । यदन्नेनाधिरोहति ।

एतावानस्य महिमा । अतो ज्यायाꣳश्च पूरुषः ।

पादोऽस्य विश्वा भूतानि । त्रिपादस्यामृतं दिवि ।

त्रिपादोर्ध्वे उतैमन्तै कर्मणा विश्वकर्मणः ।

पुरुषस्यसूक्तस्यतत्वार्थं निरवद्यं वेदसिद्धयोः ।

No. 19 b. ॥ दैवतै सूक्तम् ॥

वेदाहमेतं पुरुषं महान्तं आदित्यवर्णं तमसः परस्तात् ।

तमेवं विद्वानमृत इह भवति । नान्यः पन्था विद्यतेऽयनाय

प्रजापतिश्चरति गर्भे अन्तः । अजायमानो बहुधा विजायते

तस्य धीराः परिजानन्ति योनिम् । मरीचीनां पदमिच्छन्ति

(द) वेधसः । यो देवेभ्य आतपति । यो देवानां पुरोहितः ।

पूर्वो यो देवेभ्यो जातः । नमो रुचाय ब्राह्मये ।

रुचं ब्राह्मं जनयन्तः । देवा अग्रे तदब्रुवन् ।

यस्त्वेवं ब्राह्मणो विद्वान् । तस्य देवा असन्वशे ।

No 20a ह्रीश्च ते लक्ष्मीः सपत्न्यौ । अहोरात्रे पार्श्वे ।

॥ यज्ञकर्मसूक्तम् ॥

No. 19a. नक्षत्राणि रूपम् । अश्विनौ व्यात्तम् ।
अग्निष्टं मनिषाणाम् । प्रातद्वदार्थे शब्दार्थे
त्रैलोक्यैकमाता रूपिणी ।
शासनं दनशने अभि अस्माद्वाराश्च्यजायत ।
विराटोऽधिपुरुषं सजातो अत्यरिच्यत ।
पश्चाद्भूमिमथो पुरः । यत्पुरुषेण हविषा ।
देवा यज्ञमतन्वत । वसन्तो ऽस्यासीदाज्यम् ।
ग्रीष्म इध्मश्शरद्धविः । सप्तास्यासन् परिधयः ।
त्रिस्सप्त समिधः कृताः । देवा यद्यज्ञं तन्वाना ।
No. 20a. सूक्तम् "अबध्नन् पुरुषं पशुम् । तं यज्ञं बर्हिषि प्रौक्षन् ।
पुरुषं जातमग्रतः । येन देवा अयजन्त ।
साध्या ऋषयश्च ये । तस्माद्यज्ञात्सर्वहुतः ।
सम्भृतं पृषदाज्यम् । पशूंस्तांश्चक्रे वायव्यान् ।
आरण्यान् ग्राम्याश्च ये । तस्माद्यज्ञात्सर्वहुतः ।
ऋचः सामानि जज्ञिरे । छन्दांसि जज्ञिरे तस्मात् ।
यजुस्तस्मादजायत । तस्मादश्वा अजायन्त ।

पाक्याभयादतः । गावोभिजाज्ञिरे तस्मात् ।

तस्माज्जाता अजावयः । यत्पुरुषं व्यदधुः ।

कतिधाव्यकल्पयन् । मुखं किमस्य कौबाहू ।

No 2 a. का ऊरू पादा उच्येते (प्रण्येत) ॥

இம்படிச் சொன்ன தேவர்க்கும் ÷

ब्राह्मणोऽस्य मुखमासीत् । बाहूराजन्यः कृतः ।

ऊरू तदस्य यद्वैश्यः । पद्भ्यां शूद्रो अजायत ।

चन्द्रमा मनसो जातः । चक्षोः सूर्यो अजायत ।

मुखादिन्द्रश्चाग्निश्च । प्राणाद्वायुरजायत ।

नाभ्या आसीदन्तरिक्षम् । शीर्ष्णो द्यौः समवर्तत ।

पद्भ्यां भूमिर्दिशः श्रोत्रात् । तथा लोकां अकल्पयन् ।

॥ भद्रेति, द्रविणोदा ॥

No 2 b. चि
वाच्यतां भद्रं कर्णेभिः शृणुयाम देवाः भद्रं

पश्येमाक्षभिर्यजत्राः स्थिरैः । रङ्गैस्तुष्टुवांसस्तनूभिः

व्यशेम देवहितं यदायुः । द्रविणोदा द्रविणसस्तुरस्या.

द्रविणोदाः सनिरस्य प्रशंसत् द्रविणोदा वीरवते विषण्णो

द्रविणोद्वारासेत दीर्घमायुः।

No २१०. सविता पश्चात्तात् सविता पुरस्तात् सवितोत्तरात्तात् सविता-
धरात्तात् सविता रस्यगं सुमत् सर्वताद्गिं सवितानो
राजसां दीर्घमायुः।

॥ "सविताद्रि नवोनवो भवति" ॥

नवो नवो भवति जायमानोऽह्नां केतुरुषसामेत्यग्रे भागं
देवेभ्यो विदधात्यायन् प्रचन्द्रमास्तिरति दीर्घमायुः।
आपइन्द्रति आपइन्द्रन्तु जीवसे। दीर्घायत्वायु
वर्चसेयत्वा द्दृदा किरीणामन्यमानो मर्त्यो मर्त्यो जोहवीमि
जातवेदो जातवेदो यशो इस्यासुधिः।

No २११. पूजाभिरग्ने अमृतत्वं स्यां यस्मै त्वं सुहृत जातवेदो लोक-
मग्ने कृणवस्योनो। नंसपुत्रिणं वीरवन्तं गोमन्तं
रैनरयनेस्वविति। तन्वासञ्चामि यजुषा प्रजामायुर्धनञ्च
दीर्घमायुरस्तु।

॥ इडक्राति ॥

मनः समाधियतं शान्तिरस्तु। अविघ्नमस्तु।

शुक्रांकार [गार] बुध बृहस्पतिशनि सराहूकेतु
सोमसहित आदित्य प्रेरगां सर्वग्रहप्रयन्तां
तिथिकरण मुहूर्त जन्यतीर्थ देवताप्रयन्तां साम्यन्तु
No 23a. घोराणि शाम्यन्तु पापानि साम्यन्तु द्वितीय ।
शुभानिवर्धयन्त शिवद्रुद्वरसन्तु । शिवाओषधयत्र-
सन्तु शिवा वनस्पतयः सन्तु अहोरात्रेशिवेस्यातां
उत्तरे कर्मण्यविघ्नमस्तु । उत्तरोत्तर महाराहि राहि
वृद्धिरस्तु ॥

॥ "अग्निपुरोगाति" ॥

उत्तरोत्तर शुभ क्रियया सम्पूजिताम् ।
अग्निपुरोगा विश्वदेवप्रियन्तां महेश्वर पुरोगां
त्रऋषिगणां प्रीयताम् । श्री विष्णुपुरोगां सर्वदेवा -
No 23 b. प्रियन्तां हर्षायाश्चान्दसश्चार्यवेदायज्ञादक्षिणाश्च
"प्रयतादि" ॥
प्रयन्तां ब्रह्म च ब्राह्मणाश्च प्रयन्ताम् । श्राद्धायते
प्रियं भगवान् नारायणः प्रियन्तां भगवान् स्वामि
महासेन प्रियन्तां प्रपितामहा सत्याशी आशिषः सन्तु
पुण्याह कालावाच्यन्ताम् ।

॥ उद्गादि पूर्णाहुति ॥

No २४a उद्गादेवसग्ने साम गायसि ब्रह्मपुत्रैव सवनेषुसेग्ं स्वाशिरूर्ष
वनाचिशिषु मतिश्वीच्या सर्वतोनस्यग्ने । भद्रमावताविश्वतो
नस्यग्ने पुण्यमापाद्वास्वाज्या यइति प्रत्यूर्वे योश्या: । पुण्येव
लक्ष्मीं सम्भावयाति पुण्यां लक्ष्मीं संस्कृते पुण्यान्वितस्तुलक्ष्मी
सम्भावयाति पुण्यं लक्ष्मीं नक्षत्रन्नत् वर्णकुर्वीतु भाविजुष दद्यावै: ।

२४ b. ॥ आदित्य पुरोगाति अग्निपुरोगाति ॥

आदित्यपुरोगां सर्वग्रह पर्यन्तां तिथिकरणमुहूर्त जन्य-
नक्षत्र दिक् देवताप्रियन्तां शाम्यन्तु घोराणि शाम्यन्तु पापानि
शाम्यन्त्वीतय: । शुभानिवर्धयन्ताम् । अग्निपुरोगां विश्व-
देवप्रियन्तां महेश्वरपुरोगां ऋषिगणाप्रियन्तां श्री विष्णु-
पुरोगां सर्वदेवाप्रियन्ताम् । हर्षायाश्छान्दसश्चायां वेदा-
यज्ञा दक्षिणाश्चप्रियन्तां ब्रह्मणब्रह्मणाश्च प्रयन्ताम् । श्रद्धान्विते

No २५a. ॥ मूर्ध्न्यादि सूर्येति ॥

मूर्ध्नि मूर्ध्वो दयंभावं वेदाऽध्यास्य भव्येमनसोनसद्या मित्रान्देवान्
मित्रतियन्तोऽस्तु । अनोराध्यान हविवावर्धयन्त: । शतजीवेम
शारदस्सवीरा: । सूउदेति अथनक्षत्रं नैयियावत् तत्रसूर्यो गच्छत्

यत्र जगन्यं पश्चात्तावत् कुर्वीत यत्कार्यं स्यात् ओं
तानि वा एतानि नक्षत्राणि यान्येव देवनक्षत्राणि तेषु कुर्वीत -
यत्कारि स्यात् पुण्याहं सकुरुते ओं पुण्याहं भवन्तो
ब्रुवन्तु ॥ "यज्ञेनेति स्वस्ति इति" ॥

25b ओं पुण्याहं यज्ञेन यज्ञमयजन्त देवाः । तानि धर्माणि प्रथमान्यासन्
तेह नाकं महिमानस्सचन्तो । यत्र पूर्वे साध्याः सन्ति देवाः ।
स्वस्तये वायुमुपब्रवामहै सोमं स्वस्तिभुवनस्य यस्पतिः ।
बृहस्पतिं सर्वगणं स्वस्तये स्वस्तय आदित्यासो भवन्तु नः ।
वेदास्वस्त्याश्च प्रियत्रिपत्य स्वस्ति मरयुज्याते । सर्वस्ते देव -
प्रयन्ति स्वस्तिजन्तु स्वस्ति नैद्रो बृहस्पतिः ॥

No 26a " स्वस्तिनः पुरुषः मूर्ध्न्येति " ॥

स्वस्तिनः पुरुषविश्ववेदाः स्वस्तिनस्तार्क्ष्यो अरिष्टनेमिस्स्वस्ति-
नो बृहस्पतिर्दधातु अश्वो देवा वसवा सौम्यायः । चतस्रो
दिशा राजराष्ट्र विष्टाः । ते यज्ञं पान्तु रजसं पुरस्तात् पश्चात्
चित्ताभि मध्यतो क्षीरे मुपरिष्टात् गायत्र्यात् सर्वतोऽद्यशाह

परूभुजां स्तर्वसृष्ट्यु मूर्जोसिव: ।

॥ नमस्तुमनोमन्त्राम् ॥

No 26 b. नमस्तु रूपाणाय आशीर्वचनमेपदृश्यमानाय आयुष्मते स्वस्ति । ओं स्वस्ति । भवन्तो ब्रुवन्तु । ओं स्वस्ति । अध्यामस्तोमगं सानुनामवाच । मेनो मन्त्रागं सन्यच्चो- जयातुं यशोनुपश्च मधु: । स्वन्तराश्रूतांशो अश्विनो काम जपूव प्रारभाम ॥

No 27 a. " कलीशमुक्त पुनरविदेहि " ॥

कलीशमब्रुवन्तु भगवान् वास्तोष्पति क्रियताम् । ओं यज्ञं पूर्णमस्तु । गोत्राभिवृद्धिरस्तु । शान्तिश्शान्ति: । वृष्टिन्तुष्टिरस्तु । ऋधमं ऋधमस्तु । पुनरविदेहिनोम्यधरगं ऋचिश्य: । अनोसत्यमुतसावा आयन् ऋचिजन्मान सुचीय- पावका: । अग्नि: ऋचो प्रततमऋचिर्विप्र ऋचि: कवि: । ऋचिरोचित आहुत: ह्वंग्ने मूर्ध्ने मूर्ध्वोतियशावे देवा अध्यास भंव्ये नमसो वसधा मित्रं देवन् मित्रदेयन्नो अस्तु । अनोघारा इविशा वर्धयन्त: शतं जीवेम शरद: सवीरा: ।

No.27b. त्रीणि त्रीणि देवानां मूर्धानि त्रीणि छन्दांसि त्रीणि सवनानि

त्रय इमे लोकाः अद्यामेवतद्वयम् । येषु लोकेषु प्रतितिष्ठति ।

अवर्धं भवन्तु अधितं भृद्धिः समृद्धिः । सुरवसमम् ऋचिया

स्ववऋक्वा भ्राजन् जरति तवज्योति ऋषेऽय : ।

येनोन्मित्रं स्तवामहा ऋत्वं ऋचिन् शाख्वासुधे सुधैवो

वृध्यांशं ऋद्ध आशीर्वान् ममत्का इन्द्र स्रिधोन

२४७. अमगाहि ऋद्ध ऋद्धोभि ऋतिभिः । इन्द्र सद्धो चिने रेगं

सिद्धं रक्त निद्धास्त्वे । सिद्धो प्रधानि शिशिध्वन्नवाचगं

शिरसा शाशिक्षाद्भुणोष्वमृतगं हितं येन देवाः आदित्यानां

पुनते सदा ॥ ऋद्धिन इति पुनातु माम् ॥

तेन सहस्रधारेण । पावमान्यः पुनातु माम् ।

प्राजापत्यं पवित्रं सतोद्यामगं हिरण्मयम् ।

तेन ब्रह्म विदो वयम् । भूतं भव्यं पुनीमहे । इन्द्रः

सुनीती सह मा पुनातु । सोमस्व स्त्यो वरुणं

समीच्या यमो राजा प्रमृणाभिः पुनातु मा ।

॥ मित्रस्येति ॥

जातवेदा मृजयन्त्या पुनातु । मित्रस्य चर्षणी

No २८९. धृतः । श्रवो देवस्य सानसिं । सत्यं मित्रस्य वस्तमं,

मित्रो जनान् यातयति प्रजानन् मित्रो दाधार पृथि-

वीमुत द्याम् मित्रः कृष्टीरनिमिषाभिचष्टे, सत्याय

हव्यं पुरुहूत द्वयेम, प्रसमित्रमर्तोऽस्तु प्रयस्वान्

यस्त आदित्य शिक्षति व्रतेन न हन्यते, न जीयते

त्वोतो नैनमंहो अश्नोत्यन्तितो न दूरात् ।

No २९०. "सूर्य इति, तानिवायति, स्वस्ति इति" ॥

सूर्य उदेत्यायन्नक्षत्रं नैत्याति यावति तत्र सूर्या-

गच्छेत् यत्रजगन्यां पश्चान्तु गुर्वीत यत्कारि स्यात् ।

ओं तानिवा एतान् नवनक्षत्राणि यान्येव देवनक्ष-

त्राणि तेषु कुर्वीय यत्कारि स्यात् पुण्याह संहृते

ओं पुण्याहं भवन्तो ब्रुवन्तु । ओं पुण्याहम् ।

स्वस्तयेवायवनमाम हिसोमं स्वस्ति भावनस्याये-

स्थपतिः बृहस्पतिं सर्वगणं स्वस्तये स्वस्तयः ।

आदित्य उदयानिवायन्त्ये वेदास्त्यास्था प्रयान्ति ।

॥ स्वस्ति इति ॥

पथ्यं स्वस्ति मश्यं ज्ञाति स्वस्तेदेवप्रियान्ति ।

२९ a. स्वस्तिजन्तु स्वस्ति नैद्रो कुधास्नवाः ।

स्वस्तिनः पुर्षा विश्ववेदाः स्वस्तिनस्तारिक्ष्यो अरिष्ट

नेमिः स्वस्तिनोबृहस्पतिर्मदातु अष्टौ देवा वसवा सोम्यायः ।

स्तोथ इति ॥ यत स्त्रो देवि राजराष्ट्र निष्टाः । ते यत्रा

पान्तु रजसा पुरस्तात् संवत्सरेणाममृतगं स्वास्तेमाभर्य-

सहकुर्ङ्म्याया सिद्धिबुद्धि अभ्युदयकर्मणे महाजनान्

नमस्कुर्वाणाय आशीर्वचनमभीक्ष्यमानाया आयुष्पतये

No 380. स्वस्ति । ओगं स्वस्ति भवन्तो ब्रुवन्तु । ओगं स्वस्ति ।

अध्यामस्तोमगं सानुयामुवाच मनोमन्त्रगं सरथेयोपयातं

शयोनुपक्र मध्वः । स्वन्तराभूतांशो अस्वेनोकामवपासर्वा

मुधिमुधि यामतिनं वैतेजसैव पुरस्तात् ॥

॥ मनोमन्त्रं, पैरिति ॥

परैभचिन्त्याभिर्मध्यतोक्षैरमपरिष्ठात् गात्रियात्सर्वतो

द्वादशाहं परप्रजां सर्वमुध्युमध्यो सवः । मूर्ध्नि मूर्ध्नोदयं

चेवं वेद्धाऽध्यास्य भव्यैनमसो वसया मित्रदेवन् मित्रध्येयन्तोऽस्तु

॥ शतंरुद्रमिति ॥

No 30 a. अनो राध्यान् हविषावर्धयन्तः । शतं जीवेम शरदस्सवीराः ।

त्रीणित्रीणि वेदानां मुखानि त्रीणि छन्दांसि त्रीणि सवनानि

त्रय इमे लोकाः अद्ध्यामेव तद्वयम् । येषु लोकेषु प्रतितिष्ठति

अग्नी हवन्तु शृण्वन्त्वधीता । रुद्ररुद्रिर्नमास्त्वाशुद्धैः

स्त्रैवेट प्रथ्यां सुकृस आशीर्वान् ममन्तु इन्द्र शिवोन अम-

गहिरुद्र रुद्रोभिरुतिभिः इन्द्र मिद्धो यिनो रंगं शिवः

रथानि दासुते शिद्धो वृन्तानि यश शिद्ध वननाचगं शिरसा

No 31 a. शशि ब्राह्मणे छवमृतगं हितं । येनदेवाः ...... । आत्मानं

पुनते सदा । तेनसहस्रधारेण । पावमान्यः पुनन्तु मा ।

॥ "पुनन्तु इति सोमे इति" ॥

प्राजापत्यं पवित्रं शतोद्यामगं हिरण्मयं तेनब्रह्मविदोवयम् ।

पूतं ब्रह्म पुनीमहे । इन्द्रस्सुशीती सहमा पुनातु । सोमस्स्वस्त्या

वरुणस्समीच्या यमोराजाप्रमृणाभिः पुनातु मा । जातवेदा मूर्जयन्त्या-
[जर]

पुनातु । प्राच्येति । प्राच्यां दिशि देवा ऋत्विजो मार्जयन्तां

दक्षिणायां दिशि मातापितरो मार्जयन्तां प्रतीच्यां दिशि गृहाः पश-

No 31 b. सोमार्जयन्तां उदीच्यां दिश्याप ओषधयो वनस्पतयो मार्जयन्तां,

ऊर्ध्वायां दिशि यज्ञासंवत्सरो यज्ञपते मार्जयन्तां पितृभ्यो

ब्राह्मणेभ्यो पञ्चगोत्रेभ्यः नानानामभ्यः । पुण्याहवाचनं ।

॥ परिमितेति ॥

श्री लक्ष्मीनारायण उमामहेश्वर आदित्यादिनवग्रहस्पेश्यः ।

परिमितहिरण्यं तुभ्यमहं संप्रददे नमम । वास्तोष्पते प्रजानैः ।

यस्मात् स्मावेशो अनमिवाभवान: । यत्वे महे प्रतितन्नो

जुषस्व सोतन्नेय यद्विवेते सेवुष्पते सद्मयासंगंसदाते

380. सक्षीमहि रन्वया गातुमत्या आवह क्षेमउतयोगेवरन्नो

यूयं पातुस्वस्तिभि: सदान: ।

॥ अमीवास्तोष्पते ॥

अमीवहा वास्तोष्पते विश्वारूपाण्याविशन् । अस्सखा

सुशेम वेधिन: । स्वअगं शाभम । स्वस्तेनवतोरिभ मरिष्ट

नेमिर्मन्त्रुतं वायसं देवतानां अस्सुरन्नमिन्द्र सगुंयमस्तु ।

381. ॥ प्रोहत्यावृजइति ॥

प्रोहत्याशो नावमिवारि हेमं अगंहोमुपं मागीरसंशयञ्च

स्वस्त्या शोयान् मनसाशातारिक्ष्यं प्रीतपाणिशरणं

प्रपद्ये वाचेषच्च यन्नोहस्तु स्वभगुं स्वभम ।

ओं भूजभूजर: असौ जत विष्णु स्वायं तदादि सर्वे देवता

आद्य श्रियकरञ्च वसुं वसुपुत्रां च कीर्तिञ्च मन्त्रिरहस्यञ्च

स्वक्र सौख्यञ्च शनिशान्तिस्थराह, राज्यञ्च केतूनां

No 38ω. प्रवलकंसहस्र कावो निभवो भवत: । दीर्घ मैस्वयं

शतमानं भवति शतमनन्तं भवति दीर्घमायु: ।

॥ सत्यन्त्वर्ते नेति ॥

सत्यन्त्वर्तेन परिषञ्चामि । अमृतमस्तु । अमृता -

परस्तरणमसि । ओं प्राणायस्वाहा । ओं अपानायस्वाहा ।

ओं व्यानायस्वाहा । ओं उदानायस्वाहा । ओं समाना-

यस्वाहा ॥

॥ "त्वमेवरुणा इति

अहेडमानोवरुणेति" ॥

त्वमेवरुणा श्रुतिहिवा मध्याच मृडया नामवस्युराचके

तत्त्वायामि ब्रह्मणावन्दमान: तथासास्ते यजमानो

हविर्भि: अहेडमानोवरुणेहबोध्युरुसगुंस्समानं

आयुः प्रेमाणेः । यच्चिद्धिते येशोयदा प्रेदेववरुणव्रतम् ।
वरुणो ह्रतो ज्योतिर्मिनीमासि द्यविद्यवि यत्किञ्चेदं
वरुणदैव्ये जना विद्रोहं मनुष्याश्चरामासे । आचित्ती
No 38b यत्तव धर्मायुयो पिममानस्तस्माचेनसो देवरीषः ।
चितवासो यद्द्रिरिपुर्नणो०य द्वागा सत्यमुतयन्नविद्म
सर्वापविष्व शिथिरे विदेवा । अथाते स्याम वरुणप्रयास्तः
प्रायस्वान् रक्त आदित्याय शिशासिव्रतेन नहन्यते
नदूयते त्वोतो नैनमंऽहो अश्नोत्यन्तितो न दूरात् ।
ब्रह्मणाच्छिपता । ब्राह्मणाच्छिपते अंसा प्रात्यानो
No 34a सविता प्रसव आवत्रशोभुयावति पविन्नो परिशिष्यते ।
ऊर्ध्व यज्ञोणुचयते । इति कलशम् । कुम्भं ग्रां
तत्त्व तन्वं नयसोगानुमन्व्राहि ज्योतिष्मतो पथो रक्षा
धियाकृतान् । इति सूत्रम् । कुम्भजलम् ।
आपोवा यिदं सर्व विश्वाभूतान्यापः प्राणावाआपः
पशव आप आपो नमः । अमृतमापो चन्द्रमापो विराडापो
सर्वाऽऽस्वापो ज्योतिरापो सत्यमापो सर्वा देवता आपो

No 34 b. भूर्भुवस्सुवरोम् ।

॥ इष्टकाम्यसोमाय ॥

ओं इष्टकाम्यनिमष्टघ्ननलिमेकमूर्धीमतस्थूर्जाभं
वैस्वाहा । सोमायस्तेयामेन धामानि दिव्यरुद्रमन्यं
गायंसका ओं रंसकायस्वाहा ।

No 35 a. सत्यं सत्यं पुनः सत्यं पदम्यहं द्वं शिरेवै परमशात
परशिवेति न संशयः ॥

॥ प्रमाणश्रुतिः ॥

परशिवो आत्मवोध्यते सहस्रशीर्षः परशिवे
पादात्मश्च मध्यते सहस्रा शिका स्वच्छन्दसाक्षिता ।
नन्दलीलया । अनितेगरु परशिवो विश्वकर्मन
गम्यते गगनान्तके सहस्रशीर्षो गर्भो च सर्वदेव
समुद्भवम् । सकले देवता विश्वे ज्ञात्वायसर्वधर्मेषा ः ।

No 35 b. मारं सोमन्नौलैकं ब्रह्मवधं वयोयवयाश्वरत्रयं
वर्जत्रयं दत्यमनं दभयोदन्त दिष्टि न्यायतनवसन्त
ब्रह्मणउपनयन नेत्रीष्म हेमादि देवराजजन्यास रुद्र

वैश्य चर्मोत्तरथकारं शिशिरे सर्वसम्पदामनवद्ये
पुण्यनक्षत्रे विशेषेण पुण्योदये आशास्य
(स्ना)
कुमारस्य तथान्वेतां स्नात्वालंकृत्वा मेत्रातः परितात्यम् ।
No 3800. प्रच्छन्नप्रमाणे प्रसीतः प्रणव समीपे दक्षिणस्य पिडिले
मैत्रेयस्य अग्निमितित्वा अम्पुरकं वद्धित्वा
विभवेमिदं ममाददाति ओं इ प्रत्यक्षाया दवी
स्वास्तिरस्तु । स्वस्ति कर्ममानुष्येयः ऊर्ध्वजगत्
भेषजं शन्नो अस्तु द्विपदे ओं शान्तिः शान्तिः शान्तिः ।
उपनयन व्याख्यायां उमापुरस्त दैवकां परानुकल्प-
यते पलाशमुत्तमापति । औदुम्बरं वैकन्तथा
वैकन्त्रवृक्षो या द्रदीर्घ करोति ।
38b समावृत् भार्यं कर्मयते विशायते गर्भोष्टमे तमनुञ्च
उपनायने गर्भिका तेशो जुमयगर्भं मिगर्भद्वादशाब्दु
द्विषाणां कर्णाका कृत्तिका सावर्णिष्ठे चतुरङ्गुलं
चतुःशत सूत्रवर्णनतत् उपाक्रिगुणाकृतं
नदीतीरे तटाके वा पुण्यक्षेत्रे च पर्वते ।

अथवा सर्व देवेशो स्तोशापिवामनोरवि ।

प्रथमं दक्षाणास्यनस्मात् वामकरार्थकम् ।

No3A a. तमेनाविश्वमूर्ति ते ज्येष्टाशक्ति श्च श्री देवि

वाराहिचे मेनान्मानियं प्रदुर्गासरस्वत्या उपवीता

विदेवता । ओं प्रवक्ष्ये सर्वसंस्कारं भेवत् ।

अष्टशिल्पकुर्यात् मेतत्वं पितृक्रियं क्रमात् ।

इत्येते पवित्रक्रममग्रात् त्वमेव विश्वकर्माणि ।

देवभूषण पवित्रञ्च पवित्रं परसाधनम् ।

सर्वकर्ममन्त्रोश्च मन्त्रामुखाधिदेवता ।

No3A b. ॥ " मुनीन्द्र तपसम् " ॥

ओं मुनीन्द्रं ब्रह्मनित्या फलोत्कृष्टाय द्वौपारिक

प्रध्यातानाय मभिकायस्वाहा । ओं सद्यो मुनिपत्यै

दृढव्रतायस्वाहा । ओं तापसं सिद्धराजाय

संहितायमतिस्वाहा । ओं बैरोर्यच्युतायायं

पूज्यायप्रजतनिष्ठाय ब्रह्मदर्शने स्वाहा ।

किष्किन्धाय वमदादाय बहुसेनाय तपूतायस्वाहा ।

No38a. ॥ हिरण्यरूपेति ॥

नानारूपाभवन्ति तस्मान्नानारूपाः पशवस्स्या मृद्धि
न्योपां पुष्पं वेदा पुष्पवान् प्रजावान् पशुमान् भवति ।
हिरण्यरूपस्सहिरण्य सदृहवान्न वाश्वेतु हिरण्यवर्णाः
हिरण्यात् परिबेनोनिषद्याहिरण्यदादाद्धन्नमस्मै
श्री महागणाधिपतयेनमः । भूर्भुवस्सुवः इति
प्राणायस्वाहा इति ॥

No38b. ॥ विघ्नेश्वरपूजे ॥

ऋतञ्चास्मरधरमिति । गणानान्त्वा इति ।
दधिक्राविण्णाति । ऋतमधिज्योदेवेभ्यो ।
गन्धपुष्पाक्षते । यज्ञोपवीतम् । गन्धद्वारां इति ।

No39a. दधिक्राविण्णो स्काारिषम् । जिष्णोरश्वस्य वाजिनः ।
सुरभिनो मुखाकरत् । प्रण आयूंषितारिषत् ।
[आपोहिष्ठामयोभुवः] यज्ञोपवीतं परमं पवित्रम् ।
गन्धद्वारां दुराधर्षां नित्यपुष्टां करीषिणीम् । ईश्वरीं
सर्वभूतानां तामिहोपह्वये श्रियम् ।

आयेनेते परायेण दूर्वारोहन्तु पुष्पिणी: ।
हृदांश्चविश्वकर्माणि समुद्रस्यगटहाह्रमे ।
गन्धां पान्तु अक्षतां पान्तु पुष्पाणि पान्तु
सुमङ्गल्यं च पान्तु स्वास्तियमस्तु । प्रजापतिकृता
No39b. शान्तिरस्तु । ओं प्राणायस्वाहा । ओं अपानाय-
स्वाहा । ओं समानायस्वाहा । ओं उदानायस्वाहा ।
ओं समानायस्वाहा । केशवादि । पृथिव्यामेरु
कूर्मासनायनम: । योगासनायनम: । पद्मासनाय
नम: । वीरासनायनम: । वैरवासनायनम: ।
आसने विनियोग: । महिधोरिति भूमिरपुष्पा
महीधरायनम: । आसने विनियोग: । पृथिव्य-
चनादिभयवां मितमक्षतां विकृतोन्नो परिमार्जि
आसनें स्वस्थो बध्यसगं वहन्ते सोमेन सह राज्ञाय
No40a. स्मैकरोति ब्राह्मणकरोति ब्रह्मणस्तगं राजं पारया-
मसि । इति । तण्डुलम् । कलशेषु यावति पवित्रे
परिशिष्यते मध्यैर्यवोषु वर्धते ॥ "कुम्भकलशम्" ॥

इति कलशम् । कुम्भसूत्रविधिः शृणु ।
तन्तुं तन्वन्नयसो भानुमन्वहि ज्योतिमतापथो
रक्षधियाकृतान् । इति सूत्रमं ।

No 40 b. दधिक्राविण्णो अकारिषम् । जिष्णोरश्वस्य
वाजिनः । सुरभिनो मुखाकरत् । प्रणआयूंषि
तारिषत् । आपो हिष्टेति । हिरण्यवर्णाशुचीयः ।
पावकायः । सुजाताकश्यापोयायिन्द्रः ।

॥ आनोभद्रम् ॥

आनोभद्राः क्रतवो यन्तुविश्वतः । दब्धयासो
अपरिदास उद्भिदा देवानेयद समभित प्रयेत्
असन्नप्रायिण्योरक्षिता रोदिवे दिस्वाहा ।

॥ प्रियतादि ॥

No 41 a. प्रियतां प्रियतां भगवान् नारायणः । प्रियतां
भगवान् स्वामि महासेतप्रियतां भगवान् पिता-
महप्रीयतां भगवान् नारायण । प्रीयतां प्रपिता-
महासल्या ये आरुणै सन्तु पुण्याहकाले वान्यन्ताम् ।

उत्रोदेवसगउने सामगायसि ब्रह्मपुत्रेव
सवनेषु शोगंस सिहेषवनाचिशु मितिरवीच्या
सर्वतोनस्यगजे । भद्रमापदा विश्वेदेवतोनस्यगने
No 41 भद्रमापादाविश्वतोनंस्यं गने प्रेण्यमापदा
स्वाज्यायायेति प्रत्युर्वदेस्यो । ओं पृथिव्या
मेरुः विश्वत्रिषिः सुतलं छन्दः कूर्मो देवता ।

॥ स्थलशुद्धिः ॥

प्रणवस्य परब्रह्मर्षिः प्राणायामे विनियोगः ।
ओं आपोज्योतिरमृतं ब्रह्म भूर्भुवस्सुवरोम् ।
ममोपात्त [illegible]
[illegible] । दुरितक्षयद्वारा श्री परमेश्वर-
प्रीत्यर्थं शुभाभ्यां आद्यत् ब्रह्मणे ॥
No 42 आयुरारोग्य ऐश्वर्याभिवृद्ध्यर्थं धर्मार्थ-
काममोक्षचतुर्विधपुरुष सिद्ध्यर्थं
इष्टकाम्यार्थ सिद्ध्यर्थम् ।

No. 49h आपो यु: सर्वं सत्यमापः सर्वा देवतापहा ।
आपो हिष्ठा मयो भुवस्तान ऊर्जे दधातन ।
महेरणाय चक्षसे । यो वश्शिवतमो रसः ।
तस्य भाजयतेह नः । उशतीरिव मातरः ।
तस्मा अरङ्ग मामवो यस्य क्षयाय जिन्वथा ।
आपो जनयथा च नः । सूर्यश्च मामन्युश्च
मन्युपतयश्च मन्युकृतेभ्यः । पापेभ्यो
रक्षन्ताम् । यद्रात्र्या पापमकार्षम् । मनसा
No 49a वाचा हस्ताभ्याम् । पद्भ्यामुदरेण शिश्ना ।
रात्रिस्तदवलुम्पतु । यत्किञ्च दुरितं मयि ।
इदमहं माममृतयोनौ । सत्ये ज्योतिषि जुहोमि
स्वाहा । उद्गा देवस्तोत्रे सामगायति ब्रह्म पुत्रेव
सवनेषु शंगु शंसि हर्षं वाचिशि प्रमति रहन्त्या
सर्वतानुस्तगुन्ने भद्रमापाद्दा विश्वतो नरस्य सगुने
49b. पुण्यमापाद्दास्त्वा ज्यायोति प्रत्युर्व देश्यो ।
पुण्यवल्लक्ष्मी पुण्यामेवतनिलक्ष्मीं सम्भावयाति

॥ पुण्येति ॥

[सम्भावयाति] पुण्यां लक्ष्मीं संस्कृतो यत् पुण्यं
वितारिलक्ष्मीं सम्भावयाति पुण्यां लक्ष्मीं नक्षत्रां
तद्वत् कुर्वन्तु हविर्जुषयावे ।

No44cv. ॥ शुचि हव्येति ॥

शुचिजन्यान शुचीयपावकाः अग्निः शुचौ
प्रततमशुचिर्विप्र शुचिः कविः शुचिरोचित
आहुतः हुदग्ने शुचियास्तव शुक्रा भ्राजन्
ज्वरति तवज्योति गुषेज्ञयः । यतानिमत्रां स्तवा-
महाः । कलशामिति पुनरपि । शुद्धिस्समृद्धिः ।
मुखसमं कलशामुत्तारेतु भगवान् नारायणपति
क्रीयतां आष्टशतं सम्पूर्णमस्तु गोत्राभिवृद्धिरस्तु ।
शान्तिः शान्तिः । पुष्टिस्तुष्टिश्चास्तु । शुभगुं शुभम् ।

44th. अस्तु पुनरपि देहिनो वर्चस्गुं शुचिश्रयः
अनोस्यामृत सापात्रयन् । सानक्षत्रस्पिगुं
सहेव ब्रह्म प्रजापति स्तवलोक जयान्ति विश्वेदेवा-
नां तस्मिं लोकां तस्मिन् विश्वकर्मणे स्वाहा ।

विश्वकर्मणे कृतन्मा । हरिः ओं सम्पूर्णम् ।

शुभमस्तु ॥

ஸ்ரீ. கி. ஸ்ரீகணகயா ஸ்தபதி புஸ்தகம்

शुभं सम्पूर्णं शुभमस्तु ॥

[४४a] अथपाक्शिरोदूर्ध्वं प्रागूर्ध्वं स्थमुखाग्रवन्तु ।
शिरपृष्ठेतु विज्ञेया प्रतिमा शिला ।
श्वेताच पद्मवर्णाच कुलस्ताभामसुश्मितम् ।
पाण्डुराभावर्णाच कपोतशृंगसन्निभा ।
श्वेतपद्माकुलस्ताभा ब्रह्मक्षात्रियगाहिता ।
पीतमुद्गाचवर्णानां वैश्य सूत्राश्चकारयेत् ।
चावं हि कृष्णशैलायां साधारणमितिस्मृतम् ।
सितवर्णाचस्फटिता भेदेरेखाच पञ्चमम् ।
संधीरञ्चैवगर्भश्चा सप्तदोषाशिलागता ।
No.38b शिरयां यजमानस्यात् स्कन्दं भवति नश्यति ।
विवर्णा कीर्तिनाशाया स्फटितं जननाशनम् ।
भेदोरेखा न चलनं भेवदसन्तत्रमेवहि ।

वैरूप्ये रेखया चैव स्फुटिरं राष्ट्रनाशनम् ।
स्यादये दक्षिणे वापि मण्डलम् यत्र दृश्यते ।
ऊर्ध्वभ्रमश्च शिलाविद्या धर्मिन्यावितथा विदुः ।
उपकोटि शिलाभोगे योगात्या कृष्णिक गोलिका ।
कर्पूरं ज्योतिको चापि कक्कलाशो विवर्जितम् ।
चित्रको गापि विन्यस्य सितकुम्भमनस्यका ।
षोडशेति शिला गर्भा तेषां लक्षणमुच्यते ।
मञ्जिष्ठ वर्णमण्डके गर्भे न्नाति मण्डले ।
कृष्णे भुजं ....

Copied by
V. Krishnamachari
20 - 5 - 1966